

THE LINGUISTIC WORLD IMAGE REFLECTED IN PROVERBS**Katalin Balázs, Assist. Prof., PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca**

Abstract: The linguistic world image is a mental image of the world objects, phenomena and relations, based on the language knowledge of the speakers of a language. It is the perception of the world seen from the cultural perspective and interpreted according to daily experience, norms, and individual appreciations. This image is well-anchored in language and it becomes available only by means of the respective language. The proverbs are considered to be one of the basic "codes" of the culture, representing a "fragment" of the linguistic image of the world. This work analyses specific concepts of the Russian and Romanian languages and the ways they reflect upon the proverbs of the two languages.

Keywords: linguistic world image, mentality, culture, concept, proverb.

Imaginea lingvistică a lumii este o imagine mentală despre obiectele, fenomenele și relațiile lumii, bazată pe cunoștințele de limbă ale vorbitorilor unei limbi. Este percepția despre lume prin prisma culturii și interpretată în funcție de experiențele cotidiene, de normele, criteriile, aprecierile individului. Această imagine este bine fixată în limbă și devine accesibilă doar prin intermediul limbii respective. În afară de funcția comunicativă, limba este în măsură să interpreteze și să clasifice lumea. Sistemul lexical și cel gramatical ale unei limbi sunt rezultatele unor categorizări, conceptualizări și aprecieri specifice ale realității. Astfel, imaginea lingvistică a lumii nu este altceva decât înțelegerea, interpretarea acestei lumi potrivit simțului realității, este totalitatea noțiunilor și a clasificărilor acestora în funcție de realitatea materială și spirituală (Bańcerowski 1999, p.188). Limba funcționează ca arhivă și în același timp ca oglindă a culturii. Reconstruirea imaginii lingvistice a lumii reprezintă noi provocări pentru studiile de semantică și pune într-o nouă lumină natura și funcționalitatea limbii.

S-a observat că în procesul de comunicare nu realitatea externă este transmisă de către individ, ci reprezentarea internă a acestei realități. Reprezentarea lingvistică a limbii este suma experiențelor acumulate de individ. În felul acesta, imaginea lingvistică a lumii este imaginea obiectivă a realității prezentată de către utilizatorii limbii, ei având aceleași experiențe și același sistem de valori. Poate fi înțeleasă ca un fel de știință despre realitate, care, în același timp, presupune și existența unui purtător al acestei științe, iar acesta nu este altceva decât harta mentală informațională a omului, imaginea internă (subiectivă) a lui despre lume, imagine în care limba este parte integrantă, deoarece însăși imaginea poate exista doar în limbă, este încifrată și fixată în limbă sub forma unor structuri noționale nelineare.

În orice limbă categoriile lingvistice reflectă într-un mod codificat și general observațiile comunității lingvistice referitoare la realitatea obiectivă, astfel structurile lumii sunt transformate în structuri ale limbii, purtând în ele amprenta specificului concepției despre lume a comunității respective.

În comunicarea lingvistică orală și scrisă, în texte, imaginea lingvistică a lumii se manifestă în elemente ale limbii, în primul rând, în cele legate de structurile gramaticale, lexic, frazeologie, sintaxă, semantică, etimologie, stilistică, onomastică.

Lexicul este unul dintre compartimentele cele mai importante ale limbii, știut fiind, că limba este cea care fixează interpretarea lumii. În cadrul lexicului unei limbi se evidențiază frazeologismele și proverbele, ele reprezintă mărturii despre valorile umane fixate într-o limbă sau alta, exprimă trăsături care sunt relevante pentru limba și comunitatea

culturală respectivă, majoritatea semnaleză o concepție anterioară despre lume, reflectând o mai veche imagine lingvistică a acesteia.

Proverbele sunt considerate unul dintre „codurile” de bază ale culturii, reflectând toate categoriile ale filosofiei de viață a unui popor – purtătorul limbii respective. Proverbele sunt „autobiografia unui popor”, „oglinda culturii”. În urma studierii și analizei proverbelor unei limbi sau a alteia se pot afla multe despre poporul respectiv, despre cultura sa.

Prezența proverbelor în orice limbă dezvoltată poate fi considerată un element cu caracter universal, iar totalitatea lor, structura paremiologică, completarea ei cu unități concrete, caracteristica lor formal-semantică și pragmatică sunt specifice fiecărei limbi. Fondul paremiologic al oricărei limbi conține în „inventarul” său totalitatea modelelor de situații și de relații ce se ivesc între vorbitorii unei comunități. Imaginarea fiecărui model se bazează pe un concept aparte, demonstrând existența unor valori în cadrul culturilor etnice. Trăsătura proverbelor de a scoate în evidență valorile și importanța lor contribuie la utilizarea acestora în limbă. Astfel, proverbele sunt predestinate să exprime idei despre valorile lumii. Ele servesc asemeni unui sistem de orientare, ce vine în ajutorul omului pentru a alege, în cele mai diferite situații ale vieții, modul cel mai rațional de comportament, pentru a-l avertiza de greșeli și pentru a defini regulile de reciprocitate în relația sa cu ceilalți. De aici rezultă caracterul valoric al conceptelor, având în vedere că proverbele se creează și se grupează în jurul unor concepte.

După părerea lingvistului rus G.L. Permiakov, proverbele, pe de o parte – sunt fenomene ale limbii, pe de altă parte – sunt unități ce aparțin domeniului logicii, exprimând o judecată, în al treilea rând fiind miniaturi artistice (Permiakov 1975, p. 8).

Analiza proverbelor din punctul de vedere al conceptelor permite modelarea acestora, precum și evidențierea unei ierarhii a sensurilor și a valorilor în imaginea lingvistică a lumii individului, acesta fiind considerat un reprezentant al unei comunități lingviculturale.

Obiectul prezentei lucrări îl constituie proverbele limbii ruse și ale limbii române care redau sensul de „prieten”, „prietenie”, permițând evidențierea celor mai importante valori în ceea ce privește relația de prietenie în conștiința colectivă a românilor și a rușilor, fixată în mentalitatea națională.

Conform „Dicționarului explicativ al limbii ruse”, lexemul *prieten* are mai multe sensuri, dintre care – din punctul de vedere al analizei noastre – ne interesează primul sens: „persoană legată de cineva prin prietenie”; cuvântul *prietenie* este definit astfel: „relație apropiată, bazată pe încredere reciprocă, afecțiune, interese comune” (Ozhegov, Shvedova 1999, p. 166).

În „Dicționarul explicativ” al lui V.I. Dal’ definițiile diferă între ele prin sensuri conotative și printr-o psihologie aparte, caracteristică conștiinței naționale ruse: *prieten* – „la fel, egal, un alt eu, un alt tu; persoană apropiată, amic, o bună cunoștință de care cineva este legat prin relație de prietenie ((Dal’ 1998, p. 495); *prietenia* este definită ca „o relație reciprocă între doi sau mai mulți oameni, este relația lor apropiată lipsită de interese, o relație durabilă, bazată pe iubire și stimă” (Dal’ 1998, p. 496). Iată și definiția dată pentru *prieten* în „Dicționarul psihologic” al lui V.I. Berlov: „un tip de relație reciprocă aparte și profundă între oameni, bazată pe egalitate, înțelegere, respect, încredere, compasiune reciprocă, dezinteres și pe alte forme ale faptei bune reciproce” (Berlov 2001, p. 64).

Conform „Dicționarului explicativ al limbii române”, *prieten* este definit astfel: „persoană de care cineva este legat printr-o afecțiune deosebită, bazată pe încredere și stimă reciprocă, pe idei sau principii comune; amic” (DEX 1998, p. 848); *prietenie* – „sentiment de simpatie, de stimă, de respect, de atașament reciproc care leagă două persoane; legătură care se stabilește între persoane, pe baza acestor sentimente; amicitie, prieteșug; atitudine plină de bunăvoință, prietenoasă față de cineva” (DEX 1998, p. 848).

1. În sistemul de valori atât al vorbitorilor ruși, cât și al românilor, prietenia, ca și iubirea, ocupă un loc important, dominanta de sens în multe proverbe indică faptul că **‘prietenul e mult mai de preț decât banul, starea materială bună’**: rom. *Prieten bun, poarta raiului; Un prieten face mai mult decât o pungă cu bani; Decât o sută de parale, mai bine o sută de prieteni; Prietenul omului este punga cu bani și sacul cu mălai*; rus. *Друг денег дороже* (Prietenul e mai scump decât banul)¹; *Дружное братство милее богатства* (Frăția bună e mai dragă decât bogăția); *Не имей сто рублей, а имей сто друзей* (Să nu ai o sută de ruble, ci o sută de prieteni); *Не дорог подарок, дорога любовь* (Nu cadoul e scump, ci dragostea); *Был бы друг, будет и досуг; Был бы дружок – найдём часок* (Prieten să fie, timp liber se găsește).

2. Proverbele ne îndeamnă să ne prețuim prietenii, fiindcă **‘a avea prieten este o mare bucurie, o binecuvântare, o binefacere’**: rom. *Prietenul adevărat e ca sceptorul de trărat; Un prieten e greu să-l găsești și mai ușor e să-l pierzi*; rus. *Друг и брат великое дело: не скоро добудешь* (Prietenul și fratele – sunt lucruri mărețe: nu le obții repede, nu ajungi repede la ele); *Без друга – сирота; с другом семьянин* (Fără prieten ești orfan, cu prieten ești familist); rom. *Omul cu neamuri nu piere*; rus. *Друга ищи, а найдешь – береги; Нет друга, так ищи: а нашёл, так береги* (Nu ai prieten, atunci caută-ți, iar dacă l-ai găsit, atunci păstrează-l).

3. În conștiința națională a celor două popoare este împământenită ideea potrivit căreia **‘prietenul adevărat întotdeauna își manifestă grija, ajutorul și sprijinul’**, dovedește compasiune, empatie, împărtășește bucuria și tristețea, este pregătit să se sacrifice pentru a-i salva viața unui prieten. Aceste trăsături amplifică blocul semantic „caritativ” al acestui concept, fapt ce se reflectă în următoarele proverbe: rom. *Cel ce se jelește și se bucură împreună cu tine, acela îți este prietenul cel mai bun; Prietenia îndoiește lucrurile și îndulcește necazurile; Drumul către casa unui prieten nu este niciodată lung*; rus. *Для друга семь верст не околица* (Pentru un prieten drag, șapte verste nu-i ocol); *Для друга нет круга; Для друга всё не тяжело* (Pentru un prieten nimic nu-i greu); *Два горя вместе, третье пополам* (Două necazuri împreună, al treilea pe din două); *В недруге стрела, что во мне, а в друге, что во мне* (Săgeata într-un dușman parcă ar fi într-o buturugă, săgeata într-un prieten, parcă ar fi în mine); *Жить заодно, делиться пополам* (Locuim împreună și împărțim pe din două); *Дорожка вместе, табачок пополам* (Drumul împreună, iar țigara pe din două); *Больше той любви не бывает, как друг за друга умирает* (Nu există iubire mai mare ca aceea când un prieten moare pentru celălalt).

4. Comunicarea cu un prieten face să fim încrezatori în noi înșine, ne aduce satisfacții, ne poate schimba total percepția despre lume, atitudinea noastră față de tot și de toate. În percepția imaginii lumii a rușilor și a românilor un rol important îl are ideea conform căreia **‘prietenul adevărat este sincer, îți spune lucrurile în față, este un om drept’**: rom. *Cine are un prieten bun nu mai are nevoie de oglindă; Prietenul te face să plângi, dușmanul – să râzi; Prietenul adevărat este acela care te sfătuiește spre bine, nu cel care îți laudă toate nebuniile; Vezi-mă cu-n ochi să te văd cu doi*; rus. *Хороший друг в лицо ругает, а за глаза хвалит* (Un prieten bun în față te critică, iar pe la spate te laudă); *Недруг поддакивает, а друг спорит* (Cine nu îți este prieten îți ține isonul, pe când prietenul te ceartă); *Друзья прямые – братья родные* (Prietenii sinceri sunt ca frații); *Другу не потворствуй; Хорош мой друг, да дурен (правды не говорим)* (E bun prietenul meu, dar prost – nu spune adevărul).

Prin proverbe este exprimată și o părere, total opusă celei precedente: rom. *Nu e bun prieten acela care nu vede pentru tine ceea ce vede pentru el*; rus. *Говорить правду –*

¹ În paranteze redăm traducerea textuală a proverbului rusesc.

потерять дружбу (Spune adevărul și pierzi prietenia); *Правду говорить – друга не нажить* (Spunând adevărul nu-ți faci prieteni).

5. Având în vedere că, atât în mentalitatea română, cât și în cea rusă prietenia înseamnă o relație serioasă, bazată pe încredere reciprocă, ‘**nu este acceptat, nu e permis să râzi de prieten sau să faci glume pe seama lui**’: rom. *Pe mulți prieteni în lume, îi facem dușmani prin glume; Dacă râzi de un prieten, după aceea plângi de tine*; rus. *Над другом посмеёшься, над собой поплачешь* (Râzi de un prieten, plângi de tine); *Не шути над тем, что дорого другому* (Nu face glume pe seama lucrurilor dragi altora); *Шуту в дружбе не верят* (Pe bufon nu-l crede nimeni în relația de prietenie).

6. Există în rândul rușilor mentalitatea, că ‘**cei mai buni prieteni sunt părinții**’: rus. *Нет такого дружка, как родная матушка* (Nu există prieten mai bun decât mama); *Три друга: отец да мать, да верная жена* (Trei prieteni ai: tatăl, mama și soția credincioasă); *В дороге и отец сыну товарищ* (La drum și tată-l îi este tovarăș fiului său).

7. Sensul de ‘**prietenul – este un al doilea eu, o persoană asemănătoare cu mine**’ – este destul de răspândit în mentalitatea celor două popoare, de aceea, omul poate fi judecat nu doar după faptele lui, ci și după persoana cu care leagă prietenii: rom. *Spune-mi, cu cine te-nsoțești, ca să-ți spun cine ești*; rus. *С кем хлеб-соль водишь, на того иходишь* (Cu cine mănânci sare și pâine, cu acela și semeni); *Скажи мне, кто твой друг, и я скажу, кто ты* (Spune-mi, cine îți este prietenul și eu voi spune cine ești); rus. *Каков Ананья, такова у него и Маланья*; rom. *Cum îi Tanda, așa-i și Manda*.

8. În timpul discuțiilor și al acțiunilor comune, ‘**prietenii preiau unul de la altul atât trăsături de caracter pozitive, cât și negative**’: rom. *Cine doarme cu câini se scoală cu purici; Cine are prieten nerod, ajunge din pod în glod; Prieten fără cusur de vei căuta, niciodată vei afla și nici unul vei avea*; rus. *И от доброй собаки блох наберёшься* (Și de la un câine bun poți lua purici); *Общаясь гордому, точен ему будешь* (Când vorbești cu unul mândru, vei fi și tu la fel); *Свяжись с дураком – сам дурак будешь* (Te faci prieten cu un prost – și tu te faci prost). Înțelepciunea populară spune că nu poate exista prietenie adevărată între două persoane care se aseamănă foarte tare, purtând amândouă în caracterul lor încăpățânarea, mândria, aroganța, trăsături ce sunt exprimate în următoarele proverbe, conținând un component zoonim: rus. *Две кошки в мешке дружбы не заведут* (Două pisici nu se împrietenesc într-un sac); *Два медведя в одной берлоге не улягутся* (Doi urși nu se culcă într-un bârlog); *Две бараньи головы в один котёл не лезут* (Două capete de berbeci ne încap într-o oală). Tot în această categorie intră și *Двум шпагам в одних ножнах не ужиться* (Două săbii într-o teacă nu încap).

9. Dominanta de sens ‘**prietenul adevărat este un om de cuvânt**’ se reflectă în proverbe care ne sugerează să nu ne alegem prietenul în grabă: rus. *Не узнавай друга в три дня, узнай в три года* (Nu încerca să-l cunoști pe prietenul tău în trei zile, ci în trei ani); *И собака к собаке не подойдёт, не обнюхав её* (Nici un câine nu se apropie de altul fără să nu-l miroase). Trebuie să fim încrezători că timpul, locul și momentul potrivit ne vor ajuta să înțelegem sinceritatea intențiilor și a motivelor prietenului: rom. *Vremea pe prieten, ca focul pe aur, în adevăr îl arată; Până nu mănânci o mare de sare/ I sac de sare/ cu cineva, nu-l poți cunoaște*; rus. *Друга узнать – вместе пуд (куль) соли съесть* (Până ce-l cunoști pe prietenul, mănânci cu el un pud de sare); *Друг неиспытанный, что орех нерасколотый* (Prietenul neîncercat, care nu a fost supus probei e ca nuca nespărțită); *Не поживши, друга не узнаешь* (Dacă nu ai trăit împreună cu prietenul, nu-l poți cunoaște).

10. În textul proverbelor se arată că ‘**prietenul adevărat se cunoaște la nevoie, la necaz, la nenorocire**’: rom. *Prietenul la nevoie se cunoaște; Prietenul adevărat și pe-ascuns te-ajută fără a ta știre*; rus. *Без беды друга не узнаешь* (Numai la nenorocire poți cunoaște prietenul); *Друг познаётся в несчастии/ в беде* (Prietenul îl cunoști când ești nefericit/ ai necaz); *Друг познаётся на рату да при беде; Коня в рату узнаешь, а друга*

в беде (Calul îl cunoști în luptă, iar prietenul la necaz) sau, prietenul adevărat se cunoaște **la fericire, bunăstare, noroc**: rom. *Prieten al mesei, dar nu al nevoii; Toți sunt prieteni cu cei fericiți; Când dăinuie ospățul dăinuie și prietenia*; rus. *Была дружба, пока нужда (Prietenia i-a ținut până cât a ținut nevoia); Нужда сдружила, приволье раздружило (Nevoia i-a împrietenit, libertatea le-a distrus prietenia).*

11. O relație de prietenie existentă se recomandă ‘**a nu se uita, a nu se pierde și a nu se schimba cu una nouă**’: rom. *Un prieten vechi face cât zece noi; Prietenul vechi este ca vinul care, pe cât se învechește, pe-atât mai cu gust se bea; Orice să fie nou, dar prietenul vechi*; rus. *Новых друзей наживай, а старых не утрачивай (Prieteni noi să-ți faci, dar pe cei vechi să nu-i lași); Своих друзей наживай, а отцовых не теряй (Să-ți faci prietenii tăi, dar să nu-i pierzi nici pe-ai părinților); Старый друг лучше новых двух (Un prieten vechi e mai bun cât doi noi); Вещь хороша, пока новая, а друг – когда старый (Haina e bună până când e nouă, iar prietenul când este vechi).*

12. În imaginea lingvistică a lumii a rușilor și a românilor mai apare o dominantă importantă, și anume: ‘**prietenii au același statut social**’. Multe proverbe, implicit sau explicit, reflectă ideea potrivit căreia prietenia apare doar între oamenii de același nivel, aceeași clasă socială și care sunt legați prin interese, obiceiuri, tradiții ș.a.m.d. comune. De exemplu, rom. *Cei ce se potrivesc lesne se-prietenesc*; rus. *Свой своему поневоле друг (Cei care se aseamănă sunt prieteni fără să vrea); Мил – добре, да мне не ровня (E drag, e bun, dar nu-mi este egal); Не сошлись обычаем, не бывать дружбе (Nu ne-am potrivit la obiceiuri, nu vom fi prieteni); Сапог лаптю не брат: не дружка, не чета, не ровня (Cizma cu opinca nu sunt frați: nu e prietenie, nici socoteală, nu-s egali); Гусь свинье не товарищ (Gâsca cu porcul nu sunt prieteni); Медведь корове не брат (Ursul cu vaca nu sunt frați); Волк коню не товарищ (Lupul cu calul nu sunt camarazi). Sensul acestora în limba română poate fi redat prin *Focul cu apa nu se împrietenesc; Lupul cu mielul nu pasc împreună.**

13. Apartenența prietenilor la aceeași „specie”, la ‘**ai mei**’ duce la apărarea și conservarea intereselor comune: rom. *Corb la corb nu scoate ochii; Lupii nu se mănâncă între ei*; rus. *Волк волком не травится, поп попом не судится (Lup cu lup nu se otrăvește, popă cu popă nu se judecă); Ворон ворону глаза не выклюнет (Corb la corb nu scoate ochii); Собака собаку знает. Собака собаку не ест (Câinele pe câine îl cunoaște, îl știe. Câinele pe câine nu-l mănâncă).*

14. ‘**Prezența sau absența prietenului**’ este condiționată de poziția socială a persoanei: rus. *Бедный знает и друга и недруга (Omul sărac știe cum e și cu prieteni, și fără); Богач друга не узнает (Bogatul nu știe ce-i prietenia); Богатому ни правды, ни дружбы не знают (Omul bogat nu cunoaște nici adevărul, nici prietenia).*

15. Relațiile între oameni bazate pe reciprocitate, cum este și relația de prietenie, cu timpul pot să se răcească, să slăbească din intensitate și să se transforme în opusul lor – în dușmănie: rom. *Cu greu se poate face un prieten într-un an, ușor se poate pierde într-o oră*; rus. *Дружба от недружбы близко живёт (Prietenia de neprietenie nu stă departe); На частую дружбу часом (часто, чаще) раздружьё (Adesea prietenia se transformă în scurt timp în dușmănie).*

Pentru ilustrarea sensului care redă dominanta ‘**prietenul poate deveni dușman**’ prezentăm următoarele proverbe, în care informația în plus se referă la faptul că trebuie să ne ferim de asemenea prieteni și să fim pregătiți de răsturnarea bunului mers al lucrurilor din partea lor: rom. *Rana făcută de un prieten nu se vindecă niciodată; Iubește-ți prietenul cu măsura căci într-o zi s-ar putea să-ți fie dușman; Ferește-mă Doamne de prieteni, că de dușmani mă păzesc eu*; rus. *Бойся друга, как врага (De prieten să te temi ca de dușman); С другом дружись, а сам не плошись (а за саблю держись) (Cu prietenul să fii prieten, și să nu dai greș); Дружиться дружись, а нож (а камень) за пазухой держи*

(Împrietenește-te, dar cuțitul ține-l la sân); *С другом дружись, а как недруга берегись* (Fii prieten cu prietenul, dar ferește-te de el ca de dușman); *Раздружится друг – хуже недруга* (Când prietenul se supără – e mai rău decât un dușman).

16. Proverbele ne dau sfaturi și pentru situații de genul: în timpul unei discuții ‘**cum să ne comportăm corect față de prietenul nostru**’ (cu „ai noștri”) și față de unul care nu ne este prieten (cu străinii): rom. *Dacă prietenul tău este miere, tu nu umbla să-l mânci de tot; Dojenește-ți prietenii în taină și laudă-i în public*; rus. *С чужим не бранись, а со своим не вались* (Cu străinii nu te certa, cu ai tăi nu te bate); rus. *Другу не дружи, недругу не мсти* (Nu-l împrieteni pe prieten, pe dușman să nu te răzbuni).

17. În cazul sensului ‘**banii dăunează prieteniei**’ în paremiologia rusă și română se poate observa o atitudine ambiguă. Pe de o parte, banii reprezintă o piedică, un obstacol în dezvoltarea relațiilor de prietenie: rom. *Banul și pe prietenii ți-i face dușmani; Frate-frate, dar brânza pe bani; Dacă n-ai dușmani, împrumută bani; Socotelile exacte stau la baza bunelor prietenii*; rus. *Не давай денег, не теряй дружбы* (Nu da bani, ca să nu pierzi prietenia); *Называется другом, а обирает кругом* (Se numește prieten și jecmănește în stânga și în dreapta); *Люби Ивана, а береги кармана* (Iubește-l pe Ivan, dar ai grijă de buzunarul tău); pe de altă parte este agreată ideea calculului bănesc, a socotelii, a achitării între prieteni; ideea de a cheltui bani pentru a atrage prieteni noi: rom. *Prietenii se țin cu cheltuială; Ai bani, ai prieteni, n-ai bani, n-ai prieteni*; rus. *Счѐт дружбы не портит* (Banii nu strică prietenia); *Чаще счѐт, дольше (крепче) дружба* (Cu cât e socoata mai deasă, cu-atât mai lungă, strânsă e prietenia); *Деньги найдут друга* (Banii își găsesc prieten); *Жалеть мешка – не видать (не завесть) дружка* (Cui îi pare rău de pungă, n-are parte de prieteni).

18. Printre proverbele limbilor discutate întâlnim și acelea care arată ‘**ambivalența sentimentelor față de prieten**’: rus. *Встретил с радостью, а проводил с жалостью* (L-am întâmpinat cu bucurie și l-am condus cu durere); *Его милее нет, когда он уйдѐт* (Mi-e mai drag la plecare decât la sosire); există și proverbe care arată inconsecvența gesturilor și a faptelor: rus. *Мы с тобою, как рыба с водою: ты ко дну, а я на берег* (Eu cu tine suntem ca peștele cu apa: tu spre fund, iar eu spre mal); *Так друга любит, что для него последний кусок хлеба сам съест* (Așa își iubește prietenul, că pentru el mănâncă și ultima bucată de pâine).

Analiza proverbelor celor două limbi a permis evidențierea tuturor caracteristicilor de sens care se reflectă în definițiile de dicționar ale conceptului „prieten”. Se poate constata creșterea numerică a grupurilor semantice și actualizarea trăsăturilor care nu fac parte din paradigma arealului științific, ci aparțin înțelepciunii populare, experienței colective a celor două popoare (rus și român). În conceptul „prieten” atât din rusă, cât și din română, se transpune dorul pentru idealul sperat, de aceea în imaginea lingvistică a lumii este atât de legat acest concept de altele similare, cum ar fi: „iubire”, „bunătate”, „bunăstare”, „adevăr”, „încredere”, „egalitate”.

Bibliografie:

1. Bańczerowski Janusz 1999. *A világ nyelvi képe mint a szemantikai kutatások tárgya*. In „Magyar Nyelv”, Budapest, 1999/2, p. 188-195.
2. Berlov V.I. 2001. *Psikhologicheskij slovar’: realisticheskoje miroponimanie*. Editura Sovetskaja Kuban’, Krasnodar.
3. Dal’ V.I. 1984. *Poslovice russkogo naroda*. vol. I-II. Editura Khudozhestvennaja literatura, Moscova.
4. Dal’ V.I. 1998. *Tolkovyj slovar’ zhivogo velikoruskogo jazyka*. v 4.T., vol. I, Editura Tsitadel’, Moscova.

5. *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX) 1998. Ediția a 2-a, Editura Univers enciclopedic, București.
6. Ozhegov S.I., Shvedova N.Ju. 1999. *Tolkovyj slovar' russkogo jazyka*. Editura Azbukovnik Moscova.
7. Permiakov G.L. 1975. *K voprosu o strukture paremiologicheskogo fonda / Tipologicheskije issledovanija po folkloru*. Editura Nauka, Moscova.
8. Roșianu, N. 1979. *Maxima populară rusă și corespondentele românești*. Editura Univers, București.
9. Zanne, A. I. 2006. *Proverbele românilor*. vol. I-II, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
10. Zhukov V. P. 1993. *Slovar' russkikh poslovits i pogovorok*. Editura Russkij jazyk, Moscova.
11. Yakovleva E.S. 1996. *K opisaniju russkoj jazykovej kartine mira*. In „Russkij jazyk za rubezhom”, Moscova, 1996/1-2-3, p. 47-56.